

Legislatívne zmeny v dôchodkovom poistení

V tejto časti nájdete **prehľad najvýznamnejších legislatívnych zmien** v dôchodkovom poistení.

Oblasť dôchodkového poistenia je legislatívne upravená **zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení** v znení zákona č. 551/2003 Z. z., zákona č. 600/2003 Z. z., zákona č. 5/2004 Z. z., zákona č. 43/2004 Z. z., zákona č. 186/2004 Z. z., zákona č. 365/2004 Z. z., zákona č. 391/2004 Z. z., zákona č. 439/2004 Z. z., zákona č. 523/2004 Z. z., zákona č. 721/2004 Z. z., zákona č. 82/2005 Z. z., zákona č. 244/2005 Z. z., zákona č. 351/2005 Z. z., zákona č. 534/2005 Z. z., zákona č. 584/2005 Z. z., zákona č. 310/2006 Z. z., zákona č. 460/2006 Z. z., zákona č. 529/2006 Z. z., zákona č. 592/2006 Z. z., zákona č. 677/2006 Z. z., zákona č. 274/2007 Z. z., zákona č. 555/2007 Z. z., zákona č. 659/2007 Z. z., zákona č. 204/2008 Z. z., zákona č. 434/2008 Z. z., zákona č. 449/2008 Z. z., zákona č. 599/2008 Z. z., zákona č. 108/2009 Z. z., zákona č. 192/2009 Z. z., zákona č. 200/2009 Z. z., zákona č. 285/2009 Z. z., zákona č. 571/2009 Z. z., zákona č. 572/2009 Z. z., zákona č. 52/2010 Z. z., zákona č. 151/2010 Z. z., zákona č. 252/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 96/2013 Z. z., zákona č. 338/2013 Z. z., zákona č. 352/2013 Z. z., zákona č. 183/2014 Z. z., zákona č. 195/2014 Z. z., zákona č. 204/2014 Z. z., zákona č. 240/2014 Z. z., zákona č. 298/2014 Z. z., zákona č. 25/2015 Z. z., zákona č. 32/2015 Z. z., zákona č. 61/2015 Z. z., zákona č. 77/2015 Z. z., zákona č. 87/2015 Z. z., zákona č. 112/2015 Z. z., zákona č. 140/2015 Z. z., zákona č. 176/2015 Z. z., zákona č. 336/2015 Z. z., zákona č. 378/2015 Z. z., zákona č. 407/2015 Z. z., zákona č. 440/2015 Z. z., zákona č. 125/2016 Z. z., zákona č. 285/2016 Z. z., zákona č. 310/2016 Z. z., zákona č. 355/2016 Z. z., zákona č. 2/2017 Z. z., zákona č. 85/2017 Z. z., zákona č. 184/2017 Z. z., zákon č. 264/2017 Z. z., zákona č. 266/2017 Z. z. a 279/2017 Z. z.

Zmeny od 1. júla 2018

Od 1. júla 2018 **sa dôchodcom, pracujúcim na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, poskytuje rovnaká výhoda**, akú do tohto času majú žiaci stredných a študenti vysokých škôl. **Budú mať právo určiť si dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, na základe ktorej nebudú mať postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia.** Oni a ich zamestnávateľi tak **budú oslobodení od platenia odvodov na povinné dôchodkové poistenie (starobné a invalidné) a zamestnávateľia aj do rezervného fondu solidarity.** **Oslobodenie bude v rovnakej výške vymeriavacieho základu**, ako je tomu u študentov - **200 eur mesačne**, čo predstavuje maximálne 2 400 eur ročne.

Uvedené sa týka **poberateľov starobných dôchodkov, invalidných dôchodkov, predčasných starobných dôchodkov, invalidných výsluhových dôchodkov a výsluhových dôchodkov, ktorých poberatelia dovŕšili dôchodkový vek.**

K najväčšej zmene dôjde u poberateľov predčasných starobných dôchodkov, ktorí do 30. júna 2018 vôbec nemôžu vykonávať zárobkovú činnosť a zároveň poberať tento dôchodok. Od 1. júla 2018 sa umožňuje, aby aj poberateľ predčasného starobného dôchodku, ktorý si určil dohodu o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, mohol, do zákonom ustanovenej sumy príjmu - 2 400 eur ročne, vykonávať zárobkovú činnosť bez toho, aby mu zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku.

Zmeny od 1. januára 2018

Od 1. januára 2018 **sa odbreňuje prevažná časť fyzických osôb, za ktoré platí poistné na dôchodkové poistenie štát, od podávania prihlášky a odhlásky v Sociálnej poisťovni.** Uvedené sa týka prihlasovania fyzických osôb, ktoré sa starajú o dieťa do šiestich rokov veku, o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom od 6 do 18 rokov veku, fyzických osôb, ktorým sa poskytuje príspevok na opatrovanie a fyzických osôb, ktoré majú podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne. U väčšiny uvedených fyzických osôb najmä poberateľov rodičovského príspevku, osobných asistentov, a poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie tak bude **vznikať dôchodkové poistenie platené štátom automaticky.**

V tejto súvislosti a v súlade s princípom rovnakého zaobchádzania sa umožňuje aj **nadobudnutie dôchodkových nárokov tým osobám, ktoré pred 1. januárom 2018 splnili všetky podmienky dôchodkového poistenia, okrem podania prihlášky na dôchodkové poistenie, t.j. aby sa im zhodnotilo obdobie starostlivosti ako obdobie dôchodkového poistenia.** Uvedené sa týka fyzických osôb

- ktoré sa starajú o dieťa do šiestich rokov veku, o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom od 6 do 18 rokov veku,
- ktorým sa poskytuje príspevok na opatrovanie,
- ktoré majú podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím najmenej 140 hodín mesačne.

Predlžuje sa lehota na splnenie povinnosti zamestnávateľa predložiť Sociálnej poisťovni evidenčný list dôchodkového poistenia z troch dní na osem dní. Tiež sa predlžuje lehota na odhlásenie zamestnanca zo Sociálnej poisťovne z 1 dňa na 8 dní a zosúladuje sa lehota na prihlásenie zamestnávateľa do registra zamestnávateľov s lehotou na prihlásenie zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedených Sociálnou poisťovňou. Predmetné opatrenia zjednodušia činnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni a poskytnú väčší časový priestor zamestnávateľom na splnenie uvedených povinností.

Zjednocuje sa suma, do ktorej Sociálna poisťovňa dlžné poistné nepredpisuje so sumou nedoplatku na poistnom, do ktorej vzniká nárok na dávku nemocenského poistenia (5 EUR); rovnaká hranica platí aj na predpisovanie penále a na uloženie povinnosti vrátiť neprávom vyplatené dávky.

Umožňuje sa **povolit' splátkový kalendár každému dlžníkovi na poistnom bez ohľadu na skutočnosť, či je povinný aktuálne odvádzať poistné a predlžuje sa lehota, na ktorú možno povoliť splátky dlžných súm z 18 na 24 mesiacov.** Uvedeným opatrením sa rozšíri okruh osôb, ktoré budú môcť tento inštitút využiť vzhľadom na ich finančné pomery.

Predlžuje sa lehota, na ktorú možno povoliť splátky dlžných súm fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá je povinná vrátiť vyplatené sumy dávky, z 18 na 24 mesiacov.

Úprava súm starobných dôchodkov priznaných pred 1. januárom 2004

S účinnosťou od 1. januára 2018 sa vykoná prepočet a zvýšenie súm starobných dôchodkov (starodôchodkov), ktorých suma bola vypočítaná podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 (zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení). Výpočet dôchodku podľa uvedených zákonov bol z dôvodu vysokej miery solidarity (maximálny priemerný mesačný zárobok na výpočet starobného dôchodku bol obmedzený sumou 4067, resp. 3000 Sk) výhodný najmä pre nízko príjmových poistencov a nevýhodný pre poistencov s nadpriemernými zárobkami. V dôsledku uvedeného, niektorí, najmä nadpriemerne zarábajúci poistenci, ktorí požiadali o starobný dôchodok pred 1. januárom 2004, pociťujú ako krivdu skutočnosť, že suma ich dôchodku by bola vyššia, ak by bola určená podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení účinného od 1. januára 2004. Rozdiely v úrovni starobných dôchodkov vyplývajúce z rozdielnej právnej úpravy účinnej pred 1. januárom 2004 a právnej úpravy účinnej od tohto dňa, boli čiastočne kompenzované v roku 2006 a 2008 (§ 293k a 293aw zákona o sociálnom poistení). Napriek uvedenému je stále suma starobného dôchodku starodôchodcov s nadpriemernými príjmami nižšia ako suma, ktorá by bola za rovnakých podmienok určená podľa nového zákona. Cieľom právnej úpravy je preto dosiahnuť stav, aby suma starobného dôchodku uvedenej skupiny starodôchodcov bola približne rovnaká ako jeho suma určená podľa zákona o sociálnom poistení k 1. januáru 2004.

[Podrobnejšie informácie](#)

Zmena podmienok vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti a jej výplatu

S cieľom umožniť prístup k dávke v nezamestnanosti väčšiemu počtu poistencov, ktorí platili poistné na poistenie v nezamestnanosti (najmenej dva roky v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie) a aj s prihliadnutím na podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti v okolitých susedských členských štátoch Európskej únie, sa s účinnosťou od 1. januára 2018 zjednocujú podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti a dĺžka podporného obdobia v nezamestnanosti pre všetkých poistencov.

Od 1. januára 2018 musí byť poistenec na nárok na dávku v nezamestnanosti poistený najmenej dva roky v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Za predpokladu zjednotenia podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti je dôvodné, aby bola jednotná pre všetkých poistencov aj dĺžka podporného obdobia v nezamestnanosti (6 mesiacov). Podporné obdobie v nezamestnanosti v dĺžke 6 mesiacov podľa zákona účinného od 1. januára 2018 sa bude vzťahovať aj na poistenca, ktorému bola priznaná dávka v nezamestnanosti podľa predpisov účinných do 31. decembra 2017, ak sa mu dávka vypláca k 31. decembru 2017 a nárok na jej výplatu trvá aj po tomto dni a na poistenca, ktorý bol opätovne zaradený, do evidencie uchádzačov o zamestnanie po 31. decembri 2017 a vypláca sa mu dávka v nezamestnanosti počas zostávajúcej časti podporného obdobia v nezamestnanosti.

Úprava podmienok vzniku nároku na vyrovnávací príplatok

Právna úprava účinná do 31. decembra 2017 umožňovala vznik nároku na vyrovnávací príplatok poberateľovi, ktorému bol priznaný slovenský starobný dôchodok a český starobný dôchodok. Od 1. januára 2018 vznikne nárok na vyrovnávací príplatok aj poistencovi, ktorý má priznaný slovenský predčasný starobný dôchodok.

Výška vyrovnávacieho príplatku sa určí ako rozdiel medzi teoretickou (fiktívnou) sumou predčasného starobného dôchodku určenou výlučne podľa predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na dobu dôchodkového poistenia získanú do rozdelenia ČSFR a dobu získanú podľa slovenských predpisov a úhrnom súm vyplácaného starobného dôchodku z Českej republiky a vyplácaného predčasného starobného dôchodku podľa predpisov Slovenskej republiky alebo starobného dôchodku, na ktorý sa zmenil predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku. Rovnako ako u poistenca, ktorému bol priznaný starobný dôchodok, sa do úhrnu súm dôchodkov, ktoré sa odpočítajú od fiktívnej sumy predčasného starobného dôchodku, zaráta aj suma výsluhového dôchodku.

Valorizácia dôchodkov a úrazovej renty

Od 1. januára 2018 sa ustanovuje minimálna miera valorizácie dôchodkových dávok na obdobie rokov 2018 až 2021 a minimálna miera valorizácie úrazovej renty na rovnaké obdobie

Dôchodcom sa budú zvyšovať dôchodkové dávky (okrem vyrovnávacieho príplatku) o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej sumy príslušného druhu dôchodku. Účelom ustanovenia takto definovanej minimálnej miery valorizácie dôchodkov je garantovať istú minimálnu sumu zvýšenia dôchodku, ktorá by bola akceptovateľná dôchodcovskou verejnosťou.

V súvislosti s uvedeným je stanovená aj minimálna 2 % valorizácia úrazovej renty.

Zmeny od 1. januára 2017

Platenie poistného za poistencov štátu

Od 1. januára 2017 bola **zrušená hranica 12 rokov** na účely platenia poistného štátom. **Osobám, ktoré podali prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie a osobnej asistencie** poskytovanej v rozsahu 140 a viac hodín mesačne, sa bude hodnotiť takéto obdobie na účely dôchodkového poistenia bez časového obmedzenia (doteraz najviac v rozsahu 12 rokov kumulovane). Uvedeným opatrením sa umožní napr. opatrowaním blízkej osoby v rozsahu najmenej 30 rokov získať nárok na minimálny dôchodok. Štát prevzal na seba povinnosť platiť za tieto osoby poistné na dôchodkové poistenie počas celého obdobia potreby opatrovania ťažko zdravotne postihnutých.

Legislatíva: Zákon č. 355/2016 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Maximálny vymeriavací základ

Od 1. januára 2017 sa **zvýšil maximálny mesačný vymeriavací základ** na platenie poistného

- na dôchodkové poistenie zamestnancom, zamestnávateľom, povinne dôchodkovo poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou a dobrovoľne dôchodkovo poistenou osobou
- do rezervného fondu solidarity zamestnávateľom, povinne dôchodkovo poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou a dobrovoľne dôchodkovo poistenou osobou

z 5-násobku **na 7-násobok** jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné, t.j. na sumu **6.181,00 EUR**.

Legislatíva: Zákon č. 285/2016 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zvyšovanie dôchodkových dávok a úrazových dávok

Dôchodková dávka, okrem vyrovnávacieho príplatku, vyplácaná k 1. januáru 2017 a dôchodková dávka priznaná od 1. januára 2017 do 31. decembra 2017 sa zvyšujú najmenej o pevnú sumu určenú 2 % z priemernej mesačnej sumy príslušnej dôchodkovej dávky bez zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku.

Úrazová renta vyplácaná k 1. januáru 2017 a úrazová renta priznaná od 1. januára 2017 do 31. decembra 2017 sa zvyšujú najmenej o 2 %.

Legislatíva: Zákon č. 285/2016 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Priemerný osobný mzdový bod

Priemerný osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1,25 sa pri výpočte dôchodkov započítava v celej výške. Z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do 3 sa započítava v roku 2016 a nasledujúcich rokoch 68%.

K priemernému osobnému mzdovému bodu v hodnote nižšej ako 1,0 sa pri výpočte dôchodkov pripočíta z rozdielu medzi hodnotou 1,0 a priemerným osobným bodom určeným podľa zákona o sociálnom poistení v roku 2016 a nasledujúcich rokoch 20%.

Legislatíva: Zákon č. 285/2016 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Dôchodkový vek

Dôchodkový vek **na rok 2017** bol ustanovený **na 62 rokov a 76 dní**.

Legislatíva: Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 269/2016 Z. z. o úprave dôchodkového veku a referenčného veku na rok 2017

Zmeny od 1. januára 2016

Vdovské a vdovecké dôchodky

Obnovuje sa nárok na vdovský dôchodok vdovám, ktorých manžel zomrel pred 1. januárom 2004 a ktorým zanikol nárok na vdovský dôchodok, pretože nespĺnili podmienky nároku na vdovský dôchodok alebo podmienky pre vznik nároku na výplatu vdovského dôchodku ustanovené podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 do dvoch alebo piatich rokov od zániku nároku na tento dôchodok.

Na lehotu dvoch rokov a piatich rokov, potrebnú pre splnenie podmienok nároku na dôchodok alebo pre splnenie podmienok vzniku nároku na výplatu vdovského dôchodku, sa neprihliada a tieto vdovy si môžu požiadať o obnovenie nároku na vdovský dôchodok a jeho výplatu v prípade, ak spĺňajú všetky ostatné podmienky nároku na vznik vdovského dôchodku podľa právnych predpisov účinných pred 1. januárom 2004.

Podľa právneho predpisu účinného od 31. augusta 2006 vzniká nárok na vdovecký dôchodok mužom, ktorí ovdoveli pred 1. januárom 2004 a nevznikol alebo zanikol im nárok na tento dôchodok z dôvodu absencie starostlivosti o nezaopatrované dieťa, ak splnili podmienku dovŕšenia dôchodkového veku najneskôr do troch rokov od smrti manželky alebo vzniku invalidity s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %.

Legislatíva: Zákon č. 407/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Vyrovňavací príplatok

Od 1. januára 2016 sa zavádza nová dôchodková dávka poskytovaná zo starobného poistenia, vyrovnávací príplatok. Účelom vyrovnávacieho príplatku je kompenzovať negatívne dôsledky rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ČSFR) na dôchodky niektorých poistencov.

Vyrovňavací príplatok má zabezpečiť, aby úhrnná suma slovenského a českého starobného dôchodku dosiahla sumu dôchodku, ktorá by poistencovi patrila, ak by sa aj doby zabezpečenia získané pred 1. januárom 1993 hodnotili na účel slovenského starobného dôchodku, za predpokladu, že splní ostatné zákonom stanovené podmienky.

Nárok na vyrovnávací príplatok má poistenec, ktorému bol priznaný slovenský starobný dôchodok, ak

- je mu vyplácaný súčasne slovenský starobný dôchodok a český starobný dôchodok,
- získal pred 1. januárom 1993 najmenej 25 rokov doby zabezpečenia, za ktoré mu bol po 31. decembri 1992 priznaný český starobný dôchodok,
- získal od 1. januára 1993 do 31. decembra 2003 aspoň jeden rok doby poistenia v Slovenskej republike,
- suma vyrovnávacieho príplatku má kladnú hodnotu.

Tieto podmienky musia byť splnené súčasne.

Legislatíva: Zákon č. 140/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zmeny od 1. júla 2015

Minimálny dôchodok

S účinnosťou od prvého júla 2015 je do dôchodkového systému zavedený minimálny dôchodok. Ten prispieva k zvýšeniu životnej úrovne dôchodcov s nízkymi dôchodkami. Zároveň zabezpečuje ľuďom, ktorí celý život pracovali, aby sa po odchode do dôchodku neocitli v hmotnej núdzi. Poistenci, ktorí získajú minimálne tridsať rokov dôchodkového poistenia, splnia podmienky nároku na dôchodok a po dovŕšení dôchodkového veku je ich priznaný dôchodok nižší ako minimálny, dostávajú automaticky minimálny dôchodok.

Legislatíva: Zákon č. 140/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zmeny od 1. januára 2015

Odhlasovacia a prihlasovacia povinnosť pre SZČO

Od 1. januára 2015 sa ruší prihlasovacia a odhlasovacia povinnosť na povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činné osoby a zavádza sa povinnosť Sociálnej poisťovne oznámiť samostatne zárobkovo činné osoby vznik povinného poistenia, ako aj výšku poistného.

Legislatíva: Zákon č. 338/2013 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Študenti a povinné dôchodkové poistenie

Študent si môže **určiť len jednu dohodu**, na základe ktorej **nebude povinne dôchodkovo poistený**, ak jeho mesačný príjem z tejto dohody alebo priemerný mesačný príjem pri nepravidelnom odmeňovaní, **nepresiahne stanovenú sumu**, ktorej hodnota je od 1. januára 2015 stanovená zákonom o sociálnom poistení v pevnej sume **200,00 EUR**.

Legislatíva: Zákon č. 298/2014 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Prepočítanie starobného dôchodku pri výkone zárobkovej činnosti

Od 1. januára 2015 zákon umožňuje poistencom, ktorí po priznaní starobného dôchodku ďalej vykonávajú zárobkovú činnosť, požiadať o tzv. prepočet sumy starobného dôchodku raz ročne, bez ohľadu na to, či výkon zárobkovej činnosti ukončia, alebo v ňom pokračujú. Do 31. decembra 2014 je takýto prepočet možný len po zániku dôchodkového poistenia.

Legislatíva: Zákon č. 298/2014 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zmena od 1. novembra 2013

Na fyzickú osobu, ktorá bola pred vznikom pracovného pomeru, resp. štátnozamestnaneckého pomeru, vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie ako dlhodobá nezamestnaná osoba, sa vzťahuje odvodová úľava. Zamestnávateľ ani zamestnanec za predpokladu splnia zákonom o sociálnom poistení ustanovených podmienok, nie sú povinní platiť poistné na dôchodkové poistenie a do rezervného fondu solidarity.

Legislatíva: Zákon č. 338/2013 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zmeny od 1. januára 2013

Za zamestnanca sa na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti považuje pri pravidelnom mesačnom príjme aj fyzická osoba vykonávajúca činnosť na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (dohodár) okrem:

- fyzickej osoby vykonávajúcej činnosť na základe dohody o brigádnickej práci študentov (študent) a
- fyzickej osoby vykonávajúcej činnosť na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ak je poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku a dovŕšila dôchodkový vek, invalidného výsluhového dôchodku.

Za zamestnanca sa na účely dôchodkového poistenia považuje:

- fyzická osoba, vykonávajúca činnosť na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, ktorá nie je pravidelne mesačne odmeňovaná,
- fyzická osoba, vykonávajúca činnosť na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktorá je pravidelne alebo nie je pravidelne mesačne odmeňovaná, ak je poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku a dovŕšila dôchodkový vek, invalidného výsluhového dôchodku,
- fyzická osoba, vykonávajúca činnosť na základe ňou určenej dohody o brigádnickej práci študentov, ktorá je pravidelne mesačne odmeňovaná, ak mesačný príjem z tejto dohody presiahne, pre študenta do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕšil 18 rokov veku, sumu 66 eur a pre študenta od nasledujúceho mesiaca po dovŕšení 18 rokov veku, sumu 155 eur,
- fyzická osoba, vykonávajúca činnosť na základe ňou určenej dohody o brigádnickej práci študentov, ktorá nie je pravidelne mesačne odmeňovaná, ak priemerný mesačný príjem z tejto dohody presiahne, pre študenta do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕšil 18 rokov veku, sumu 66 eur a pre študenta od nasledujúceho mesiaca po dovŕšení 18 rokov veku, sumu 155 eur.

V súvislosti s možnosťou vzniku povinného nemocenského poistenia fyzických osôb vykonávajúcich činnosť na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru **sa upravil inštitút pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na určenie sumy nemocenskej dávky**, tak aby v prípade určenia sumy nemocenskej dávky dohodárov bol rešpektovaný aj ich nižší príjem ako je minimálny vymeriavací základ.

Študenti a povinné dôchodkové poistenie

Študent si môže **určiť len jednu dohodu**, na základe ktorej **nebude povinne dôchodkovo poistený**, ak jeho mesačný príjem z tejto dohody alebo priemerný mesačný príjem pri nepravidelnom odmeňovaní, **nepresiahne stanovenú sumu** (66 eur /155 eur).

Ak mesačný príjem študenta z dohody, ktorý je pravidelne mesačne odmeňovaný, presiahne stanovenú sumu, vznikne mu povinné dôchodkové poistenie, a to od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom jeho mesačný príjem presiahol stanovenú sumu. Takto vzniknuté povinné dôchodkové poistenie zanikne, ak jeho mesačný príjem nepresiahne stanovenú sumu alebo ukončením dohody o brigádnickej práci študentov.

Priemerný mesačný príjem sa zisťuje po skončení dohody. Ak tento príjem presiahne stanovenú sumu, študentovi vznikne povinné dôchodkové poistenie späťne od vzniku dohody, z čoho vyplynie aj povinnosť spätného doplatenia poistného.

Žiaci stredných škôl a študenti vysokých škôl pri praktickom vyučovaní v období odbornej (výrobnej) praxe nie sú povinne nemocensky poistení, ani povinne dôchodkovo poistení, ani povinne poistení v nezamestnanosti.

Dobrovoľné poistenie

Od 1. januára 2013 sa môže fyzická osoba dobrovoľne nemocensky poistiť bez toho, aby musela byť dobrovoľne poistená v nezamestnanosti, naďalej však musí byť aj dobrovoľne dôchodkovo poistená.

Legislatíva: Zákon č.413/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zmeny od 1.januára 2008

Jednou zo základných podmienok nároku na starobný dôchodok a predčasný starobný dôchodok je získanie potrebného obdobia dôchodkového poistenia, ktoré sa za účelom ochrany poistencov (budúcich dôchodcov) od 1. januára 2008 predĺžilo z 10 na 15 rokov.

V súvislosti s predčasným starobným dôchodkom došlo k sprísneniu právnej úpravy podmienok nároku na tento dôchodok, ktoré spočíva v umožnení jeho priznania najskôr dva roky pred dovŕšením dôchodkového veku. Uvedená zmena vyplývala zo skutočnosti, že predčasný starobný dôchodok sa stával atraktívnou alternatívou zabezpečenia príjmu k príjmu dosahovanému z výkonu zárobkovej činnosti (predošlá právna úprava neustanovovala vekovú hranicu odchodu do predčasného starobného dôchodku). Pritom sa naďalej vyžaduje aj súčasné splnenie podmienky, aby suma predčasného starobného dôchodku bola vyššia ako 1,2 násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Prípadný výkon zárobkovej činnosti, rovnako ako v minulosti, neovplyvňuje nárok na predčasný starobný dôchodok.

Legislatívne zmeny sa dotkli aj nároku na invalidný dôchodok, **kedy došlo k umožneniu priznania a poberania invalidného dôchodku aj po dovŕšení dôchodkového veku poistencovi, ktorý ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku nespĺnil podmienky nároku na starobný dôchodok.** Ďalšiu garanciu, aby výška starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku dosahovala minimálne výšku pôvodného invalidného dôchodku pre poistenca, ktorý dovŕši dôchodkový vek, dáva ustanovenie o výpočte starobného dôchodku minimálne z takého priemerného osobného mzdového bodu (zárobkov), z ktorého bol priznaný invalidný dôchodok, ale aj tým, že v prípade, ak by novo priznaný starobný dôchodok bol nižší ako vyplácaný invalidný dôchodok, naďalej sa bude vyplácať dôchodok, ktorého suma je vyššia.

Právna úprava, týkajúca sa vymeriavacieho základu na platenie poistného a na určenie sumy dávok, ustanovuje jeho najvyššiu výmeru, a to násobkom priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok. Snaha o zvýšenie sociálnej solidarity sa prejavila aj v tejto oblasti a to **zvýšením maximálnych vymeriavacích základov pre platenie poistného na dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a poistného do rezervného fondu solidarity** z pôvodného 3-násobku priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky na 4-násobok priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky, so zachovaním obmedzení na určenie sumy dávok sociálneho poistenia.

Legislatíva: Zákon č. 555/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny od 1. septembra 2012

S účinnosťou **od 1. septembra 2012** sa menia podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok poistencov, ktorí sú sporiteľmi.:

- ak je obdobie sporenia v II. pilieri menej ako 5 rokov, nárok na predčasný starobný dôchodok mu vznikne, ak jeho suma bude vyššia ako 1,2 násobok sumy životného minima,
- ak je obdobie sporenia v II. pilieri 5 a viac rokov, nárok na predčasný starobný dôchodok mu vznikne, ak jeho suma bude vyššia ako 0,6 násobok sumy životného minima.

S účinnosťou od 1. septembra 2012 sa mení výška poistného na starobné poistenie pre poistencov, ktorí sú súčasne sporiteľmi nasledovne: od 1. septembra 2012 si do I. piliera prispievajú 14 % a od roku 2017 do roku 2024 postupne každý rok o 0,25 % menej, čiže v roku 2024 si budú prispievať do I. piliera 12 %.

Legislatíva: Zákon č. 252/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zmeny od 1. januára 2011

Z dôvodu predchádzania neodôvodnenému čerpaniu finančných prostriedkov na dôchodkové dávky je nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku podmienený neexistenciou povinného dôchodkového poistenia počas poberania tohto druhu dôchodku. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevznikne, ak je poistenec ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo SZČO.

Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikne odo dňa jeho splátky splatnej po dni vzniku dôchodkového poistenia zamestnanca alebo povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činné osoby a opätovne vznikne odo dňa nasledujúceho po dni zániku tohto dôchodkového poistenia.

Ak zamestnancovi vznikne nárok na predčasný starobný dôchodok, musí sa rozhodnúť, či bude naďalej vykonávať zárobkovú činnosť bez nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku, alebo či skončí výkon zárobkovej činnosti a bude mu vyplácaný predčasný starobný dôchodok. Keďže nie je možný len súbeh povinného dôchodkového poistenia s výkonom zárobkovej činnosti, poberateľ predčasného starobného dôchodku môže vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá nezakladá povinné dôchodkové poistenie, ako napr. vykonávanie zárobkovej činnosti na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

S cieľom udržať odôvodnenú mieru solidarity v systéme dôchodkového poistenia sa pristúpilo k zachovaniu koeficientu redukcie a anitiredukcie (zvýšenia) priemerného osobného mzdového bodu na účely výpočtu dôchodku na úrovni hodnôt platných v roku 2011. Priemerný osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1,25 sa započítava v celej výške. Z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do 3 sa započíta 84 %. K priemernému osobnému mzdovému bodu v hodnote nižšej ako 1,0 sa pripočíta z rozdielu medzi hodnotou 1,0 a určeným priemerným osobným mzdovým bodom 16 %.

Legislativa: Zákon č. 543/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny v rokoch 2009-2010

Z prechodu zo zabezpečovacieho systému na poistný systém vznikla potreba riešiť zmiernovanie rozdielu medzi tzv. starodôchodcami a dôchodcami, ktorým bol dôchodok vymeraný podľa nového zákona o sociálnom poistení. Zákon č. 310/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2006 ustanovil, aby starobné dôchodky priznané pred 1. januárom 2004, boli prepočítané z dôvodu, že nezohľadňovali dosahované zárobky v plnej výške. V nadväznosti na to, **s účinnosťou od 1. januára 2009** sa riešili aj dôchodky priznané pred 1. októbrom 1988, ktorých suma bola vypočítaná z priemerného mesačného zárobku 3000 Sk.

Nakoľko sa vyskytovalo stále viac prípadov, kedy občan ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienku potrebného obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok, t. j. v posledných desiatich rokoch pred vznikom invalidity nebol aspoň 5 rokov dôchodkovo poistený (poistenci nad 28 rokov) bolo prijaté opatrenie zmiernujúce podmienky nároku na invalidný dôchodok. **S účinnosťou od 1. januára 2010** sú nové podmienky nároku na invalidný dôchodok určené v závislosti od veku poistenca a obdobia dôchodkového poistenia za celé obdobie aktívnej činnosti poistenca, nielen z posledných desiatich rokov.

Dôchodkové dávky poskytované zo systému dôchodkového poistenia podliehajú pravidelnému zvyšovaniu za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení. Mechanizmus zvyšovania (indexácie) dôchodkových dávok je zložený zo súčtu jednej polovice percenta medziročného rastu spotrebiteľských cien (inflácie) a jednej polovice percenta medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky. Uvedeným spôsobom sa zvyšovali všetky dôchodkové dávky v období rokov 2006 – 2008 k 1. júlu bežného roka. **S účinnosťou od 1. januára 2009** sa dôchodkové dávky zvyšujú od januára. Uvedená zmena predstavuje rýchlejšiu reakciu zvyšovania dôchodkových dávok na rast spotrebiteľských cien, prispieva k zvýšeniu celoročných príjmov všetkých dôchodcov a tým sa zvýši celoročná miera náhrady všetkých poberaných dôchodkov k celoročnej priemernej mzde v danom roku.

Legislativa: zákon č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny od augusta 2006

Novelou sa novo **zadefinoval okruh povinne dôchodkovo poistených osôb, za ktoré platí poistné štát, ide o fyzické osoby starajúce sa o dieťa do 6 rokov veku, fyzické osoby starajúce sa o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom vo veku od 6 do 18 rokov veku a o osoby poberajúce peňažný príspevok na opatrovanie ťažko zdravotne postihutej osoby**, u ktorých týmto opatrením dochádza k zvýšeniu sociálnej ochrany. Okruh povinne dôchodkovo poistených osôb sa rozšíril aj o poberateľov úrazovej renty priznanej podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodu naplnenia pôvodného účelu predčasného starobného dôchodku, prijalo sa sprísňujúce opatrenie, podľa ktorého poistenec môže požiadať o predčasný starobný dôchodok najskôr odo dňa podania žiadosti a dôchodok je možné požiadať v kalendárnom roku najviac 2x.

Za účelom zlepšenia sociálnej situácie osirelých detí sa pristúpilo **k zvýšeniu sirotského dôchodku z 30 % na 40 %**.

Rozšírili sa podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a vdoveckého dôchodku. Po uplynutí jedného roka má vdova a vdovec nárok na výplatu vdovského a vdoveckého dôchodku aj v prípade, ak vychoval/la aspoň tri deti, dovŕšil/la vek 52 rokov a vychoval/la dve deti.

Nakoľko prechod zo zabezpečovacieho systému na poistný systém nebol bezproblémový, bolo potrebné riešiť viaceré nespravodlivosti vyplývajúce z historického kontextu predchádzajúcej právnej úpravy účinné do 31. decembra 2003 - uvoľnenie vdovských dôchodkov a vdoveckých dôchodkov priznaných pred 1. januárom 2004, ktoré sa vyplácali v nižšej sume, ale sa nevyplácali vôbec z dôvodu, že úhrn dôchodkov presiahol najvyššiu výmeru ustanovenú predpismi účinnými do 31. decembra 2003, priznanie vdoveckých dôchodkov mužom, ktorí ovdoveli pred 1. januárom 2004, prepočítanie sumy starobného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 bez obmedzenia najvyššou výmerou, pri súčasnej zohľadnení sumy priemerného mesačného zárobku presahujúceho sumu 10 000 Sk.

Legislativa: Zákon č. 310/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny od januára 2006

S cieľom uplatňovania princípu solidarity vyššie príjmových skupín obyvateľstva s nižšími príjmovými skupinami sa pokračuje v úprave a redukcii priemerného osobného mzdového bodu do roku 2014. Osobný mzdový bod sa používa pri výpočte sumy dôchodkovej dávky a určí sa ako podiel poistencovho vymeriavacieho základu a všeobecného vymeriavacieho základu za jednotlivé roky rozhodujúceho obdobia. Z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu v rozpätí 1,25 - 3 sa v roku 2010 započíta 80 % a k priemernému osobnému mzdovému bodu nižšiemu ako 1,0 sa pripočíta 20 % z rozdielu medzi hodnotou 1 a týmto nižším priemerným osobným mzdovým bodom. Uvedená právna úprava v zákone o sociálnom poistení umožňuje ochranu nízko príjmového obyvateľstva pred dopadom okamžitého zavedenia princípu zásluhovosti v plnej miere.

Legislativa: Zákon č. 584/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmeny v roku 2005

V záujme objektívnejšieho zhodnotenia prispievania do systému dôchodkového poistenia vo vzťahu k určeniu dôchodkovej dávky sa s účinnosťou od 1. júla 2005 prijalo **predĺženie rozhodujúceho obdobia na zistenie POMB** na obdobie kalendárnych rokov od 1. januára 1984. Rozhodujúce obdobie sa každoročne postupne predlžuje, pričom cieľom v dlhodobom horizonte je zisťovanie POMB z celej pracovnej kariéry poistenca.

Legislativa: Zákon č. 244/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 280/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov